

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.1.4.2025

**Pani
Joanna Babczuk
Dyrektor Sądu Okręgowego
w Jeleniej Górze**

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze
Al. Wojska Polskiego 56
58-500 Jelenia Góra

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 – „Wykonanie budżetu państwa w 2024 r. – wykonanie planu finansowego
Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze ¹ , Al. Wojska Polskiego 56, 58-500 Jelenia Góra.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Babczuk, Dyrektor Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze ² , od 1 stycznia 2022 r.
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024. W przypadku konieczności porównania niektórych danych z danymi za lata 2021-2023 okres kontroli obejmuje również te lata.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	1. Paweł Potemski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/6/2025 z dnia 3 stycznia 2025 r. 2. Radosław Chodziński, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/9/2025 z dnia 13 stycznia 2025 r.

(akta kontroli tom I, str. 1-2)

¹ Dalej: Sąd.

² Dalej: Dyrektor Sądu.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania planu finansowego na 2024 r. Sądu pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności. Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa;
- sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz wybranych sprawozdań za IV kwartał 2024 r. w zakresie operacji finansowych;
- prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań;
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Zakres kontroli

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analizy realizacji wydatków budżetu państwa, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków;
- szczegółowej analizy wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia;
- kontroli prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych;
- analizy stanu zobowiązań;
- dokonania przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych;
- szczegółowej kontroli wybranych zapisów i dokumentów księgowych;
- analizy prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań;
- analizy stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

III. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie planu finansowego Sądu na 2024 r.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W 2024 r. Sąd zrealizował dochody budżetowe w kwocie 20 352,1 tys. zł, co stanowiło 108,4% kwoty zaplanowanej na ten rok oraz 115,1% kwoty dochodów wykonanych w 2023 r. Objęte badaniem wydatki budżetu państwa w łącznej kwocie 7 968,9 tys. zł, stanowiące 34,1% ogółu wydatków pozapłacowych Sądu w 2024 r. zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi. Z zastrzeżeniem przypadków

⁴ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2024 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

wskazanych poniżej, wydatki budżetowe dokonywane były z zachowaniem zasad legalności, rzetelności, celowości i gospodarności. Obowiązujący w Sądzie system kontroli zarządczej i funkcjonujące w jego ramach mechanizmy kontroli, w zakresie finansowym nie zapobiegły jednak wystąpieniu nieprawidłowości polegających na: **[1]** poniesieniu wydatków na łączną kwotę 30,7 tys. zł, zakwalifikowanych do § 4340⁵, niezgodnie z zasadami ich dokonywania, gdyż prace sfinansowane w ramach tych wydatków prowadzono z pominięciem wymogów przewidzianych ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁶; taki sposób dokonywania wydatków naruszał art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷, **[2]** nierzetelnie dokonanej weryfikacji merytorycznej wydatku na: [a] dostawę tonerów do drukarek (w kwocie 8,2 tys. zł), mimo ich nieterminowej realizacji; [b] dostawę i montaż pochwyty na klatce schodowej (w kwocie 11,8 tys. zł), mimo jej niezrealizowania; [c] modernizację instalacji monitoringu wizyjnego w budynku Sądu Rejonowego w Zgorzelcu, i wypłaceniu pełnego wynagrodzenia ryczałtowego w wysokości 541,2 tys. zł, mimo niewykonania kompletnego przedmiotu zamówienia.

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę roczne sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Wiarygodność wykazanych w nich danych potwierdziła kontrola ksiąg rachunkowych, w wyniku której nie stwierdzono istotnych stanów nieprawidłowych, mających wpływ na ich ocenę. W Sądzie stosowano nieprawidłowy i niezgodny z obowiązującymi zasadami (polityką rachunkowości) mechanizm dokonywania przypisów zobowiązań wynikających z zarządzeń o wypłatę odszkodowań z prawomocnych orzeczeń sądowych w księgach rachunkowych – w dacie dokonywania płatności. Powyższe wpływało na nierzetelność ich prowadzenia, a w konsekwencji na wiarygodność i kompletność danych wykazywanych w sprawozdaniach miesięcznych Rb-28. Badanie szczegółowe przeprowadzone na próbie obejmującej 94 dowody księgowe na kwotę 10 665,3 tys. zł wykazało, że księgi rachunkowe Sądu nie były prowadzone w pełni zgodnie z zasadami rachunkowości, gdyż dokonane w nich zapisy nie odzwierciedlały stanu rzeczywistego – co naruszało art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸ (dowody księgowe były ujmowane w księgach do innych okresów sprawozdawczych niż wskazywała na to data operacji gospodarczej). Nie zapewniono również w każdym przypadku zrozumiałego opisu zapisu księgowego, tj. wbrew wymogom art. 23 ust. 2 pkt 3 uor. Obowiązujący w Sądzie system kontroli zarządczej i funkcjonujące w jego ramach mechanizmy nie zapewniły prawidłowego prowadzenia ksiąg rachunkowych. Zaprezentowano również nieprawidłową wielkość zobowiązań w sprawozdaniu Rb-28 za 2024 r.

⁵ Tj. paragrafu obejmującego zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, ze zm.; dalej: ustawa o ochronie zabytków.

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, ze zm.; dalej: ufp.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.; dalej: uor.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Dochody budżetowe
Opis stanu faktycznego	W 2024 r. Sąd zrealizował dochody budżetowe w kwocie 20 352,1 tys. zł¹⁰, co stanowiło 108,4% kwoty planowanej (18 777,0 tys. zł) oraz 115,1% kwoty dochodów wykonanych w 2023 r. (17 678,2 tys. zł). Wszystkie dochody były realizowane w dziale 755 (Wymiar sprawiedliwości), rozdziale 75502 (Jednostki sądownictwa powszechnego). Głównie źródło dochodów stanowiły wpływy w kwocie 16 773,8 tys. zł (82,4% dochodów ogółem) z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630). Wyższe dochody od planowanych osiągnięto w szczególności w wyniku wyższych wpływów z tytułu: opłat i kosztów sądowych (§ 0630), tj. o kwotę 1 821,8 tys. zł (o 12,2%); wpływów z lat ubiegłych (§ 0940), tj. o kwotę 75,1 tys. zł (o 91,6%); kar i odszkodowań wynikających z umów (§ 0950), tj. o kwotę 99,5 tys. zł (o 301,5%) oraz z różnych dochodów (§ 0970), tj. o kwotę 17,5 tys. zł (o 249,3%). Niższe od planowanych dochody wykonano z tytułu: grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (§ 0570) o kwotę 742,3 tys. zł (o 22,2%); wpływów z pozostałych odsetek (§ 0920) o kwotę 1,5 tys. zł (o 37,5%) oraz z konfiskaty mienia i przepadku przedmiotów na rzecz Skarbu Państwa (§ 0990) o kwotę 120,6 tys. zł (o 34,9%). Nie zrealizowano natomiast dochodów budżetowych zaplanowanych w kwocie: 1,0 tys. zł w § 0750 (Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa); 1,0 tys. zł w § 0830 (Wpływy z usług), oraz 3,0 tys. zł w § 0870 (Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych). Główna Księgowa Sądu wyjaśniła w zakresie powyższych różnic w odniesieniu do wartości planowanych, że na etapie projektowania planu finansowego na 2024 r. jednostka nie była w stanie przewidzieć wielkości przyszłych wpływów spraw do Sądu, a prognoza na dany rok jest wynikiem analizy wykonania w latach ubiegłych. Planowanie dochodów ma charakter prognostyczny. Niezrealizowanie dochodów wynikało m.in. z braku majątku nienadającego się do użytkowania przez Sąd, który można było przeznaczyć do sprzedaży, czy nie wynajęcia pomieszczenia po byłym punkcie kasowym. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. dochody w kwocie 431,7 tys. zł stanowiły wpływy do wyjaśnienia (§ 2980). Główna Księgowa Sądu wyjaśniła, że § 2980 generuje wpłaty, które w momencie wpływu nie mogą być przypisane do konkretnej sygnatury akt z powodu niewystarczającego opisu przelewu. Są one systematycznie wyjaśniane do dnia sporządzenia bilansu.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ W tym: 2 604,7 tys. zł w § 0570 (Wpływy z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych); 16 773,8 tys. zł w § 0630 (Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego); 2,5 tys. zł w § 0920 (Wpływy z pozostałych odsetek); 157,1 tys. zł w § 0940 (Wpływy z lat ubiegłych); 132,5 tys. zł w § 0950 (Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów); 24,4 tys. zł w § 0970 (Wpływy z różnych dochodów); 225,4 tys. zł w § 0990 (Wpłaty z tytułu konfiskaty mienia i przepadku przedmiotów na rzecz Skarbu Państwa) i 431,7 tys. zł w § 2980 (Wpływy do wyjaśnienia).

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. kwota należności pozostałych do zapłaty wynosiła 10 346,1 tys. zł¹¹, w tym zaległości netto 8 246,0 tys. zł¹². W porównaniu do stanu na koniec grudnia 2023 r. kwota należności pozostałych do zapłaty zmniejszyła się o 5,6 tys. zł, tj. o 0,1% (zmniejszyły się należności z tytułu konfiskaty mienia i przepadku przedmiotów na rzecz Skarbu Państwa). Kwota zaległości netto wzrosła o 915,8 tys. zł, tj. o 12,5% (m.in. z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych oraz z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego). W 2024 r. w Sądzie nie wystąpiły przypadki zawierania ugody w sprawie spornej należności cywilnoprawnej. W badanym okresie w Sądzie nie zaszły zmiany strukturalne i nie przejmowano należności innego podmiotu.

W Sądzie nie wystąpiły ujemne dochody na poziomie działów i rozdziałów na koniec roku 2024.

(akta kontroli tom I, str. 372-379)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

Opis stanu
faktycznego

W planie finansowym Sądu na 2024 r. wydatki ustalone zostały w wysokości 66 634,5 tys. zł. W wyniku zmian wprowadzonych na podstawie decyzji dysponenta wyższego stopnia w trakcie roku, kwota ta ostatecznie wyniosła 83 598,4 tys. zł.

Łączne zrealizowane wydatki w 2024 r. wyniosły 83 534,4 tys. zł (99,9% planu po zmianach). W porównaniu do 2023 r. wydatki były wyższe o 19 468,2 tys. zł (30,4%)¹³. Wykonanie wydatków w poszczególnych paragrafach wynosiło od 98,8%¹⁴ do 100% planu po zmianach.

W 2024 r. Sąd nie realizował wydatków z rezerw budżetowych oraz z budżetu środków europejskich ani wydatków, które nie wygasły z upływem 2024 r. Nie wystąpił również w Sądzie w 2024 r. przypadek blokowania planowanych wydatków.

(akta kontroli tom II, str. 1-9; tom III, str. 48-78)

W sprawozdaniu Rb-28 za 2024 r. wykazano zobowiązania Sądu w kwocie 3 718,0 tys. zł, wyższej o 526,9 tys. zł (16,5%) niż na koniec 2023 r. Na powyższą kwotę (3 718,0 tys. zł) składały się zobowiązania z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego (§ 4040 – kwota 3 000,1 tys. zł); zakupu usług pozostałych (§ 4300 – kwota 330,9 tys. zł); składników na ubezpieczenia

¹¹ W tym: 7 217,4 tys. zł w § 0570 (Wpływy z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych); 2,8 tys. zł w § 0580 (Wpływy z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych); 2 083,2 tys. zł w § 0630 (Wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego); 121,1 tys. zł w § 0950 (Wpływy z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów) i 921,6 tys. zł w § 0990 (Wpłaty z tytułu konfiskaty mienia i przepadku przedmiotów na rzecz Skarbu Państwa).

¹² W tym: 5 697,4 tys. zł w § 0570; 2,8 tys. zł w § 0580; 1 687,0 tys. zł w § 0630 i 858,8 tys. zł w § 0990.

¹³ Największy procentowy wzrost zanotowano w: rozdziale 75502 (Jednostki sądownictwa powszechnego), § 6060 (Wydatki na zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych) o 1572,3% (z 134,1 tys. zł w 2023 r. do 2 242,5 tys. zł w 2024 r.), oraz rozdziale 75595 (Pozostała działalność), w § 4590 (Kary, odszkodowania i grzywny wypłacane na rzecz osób fizycznych) o 128,2% (z 3 117,9 tys. zł w 2023 r. do 7 133,6 tys. zł w 2024 r.).

¹⁴ W § 4710 (Wpłaty na PPK finansowane przed podmiot zatrudniający).

społeczne (§ 4110 – kwota 296,8 tys. zł); składników na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy (§ 4120 – kwota 34,8 tys. zł); zakupu energii (§ 4260 – kwota 16,8 tys. zł); zakupu usług remontowych (§ 4270 – kwota 15,7 tys. zł); szkoleń pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej (§ 4700 – kwota 9,2 tys. zł); zakupu materiałów i wyposażenia (§ 4210 – kwota 7,8 tys. zł); wpłat na PPK finansowanych przez podmiot zatrudniający (§ 4710 – kwota 5,9 tys. zł). Tytuły i kwoty zobowiązań były zgodne z ewidencją księgową. Nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(akta kontroli tom I, str. 380-381, 406-413; tom III, str. 48-78)

Wydatki na wynagrodzenia w 2024 r. wyniosły 40 820,4 tys. zł i w porównaniu do 2023 r. wzrosły o 6 066,7 tys. zł (tj. o 17,4%).

Przeciętne zatrudnienie w Sądzie w przeliczeniu na pełne etaty (według sprawozdania Rb-70) w 2024 r. wyniosło 285,7 i było niższe od zatrudnienia w 2023 r. o 3,8 pełnozatrudnionego, co wynikało głównie ze zmniejszenia liczby sędziów (o 2,2 etatu), oraz asystentów sędziów (o 1,5 etatu).

W 2024 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 11,9 tys. zł, tj. o 19,0% więcej niż w roku 2023.

(akta kontroli tom II, str. 1-9; tom III, str. 48-78)

W 2024 r. w wyniku realizacji umów zleceń zawartych z 47 osobami (w tym z 12 pracownikami Sądu), Sąd poniósł wydatki w łącznej kwocie 244,1 tys. zł. Z tego 148,3 tys. zł poniesiono na wykonywanie zadań podstawowych¹⁵ i 95,8 tys. zł na wykonywanie zadań pomocniczych¹⁶. Spośród 47 osób, w ramach powyższych umów:

- 12 osób (w tym czterech pracowników Sądu) wykonywało zadania podstawowe;
- 35 osób (w tym ośmiu pracowników Sądu) wykonywało zadania pomocnicze.

Szczegółowemu badaniu poddano umowy zawarte z dziewięcioma osobami¹⁷, które skutkowały wydatkami Sądu na łączną kwotę 124,5 tys. zł (51,01%). Umowy te dotyczyły: wykonywania zadań związanych z pracą w Księdze Należności Sądowych, wykonywania prac z zakresu biurowości w Wydziale II Karnym Sądu Rejonowego w Lwówku Śląskim, czynności sprzątania, czynności w Biurze Obsługi Interesanta, zlecenia na pracę w ośrodku kuratorskim¹⁸, zadań pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych w sądach funkcjonalnych¹⁹, przeprowadzenia egzaminu na kuratora zawodowego²⁰.

Powyższe badanie wykazało, że zawarcie i realizacja tych umów służyło wykonaniu zadań statutowych Sądu, bądź wspomagało realizację tych zadań. Umowy cywilnoprawne były zawierane zgodnie z zarządzeniem nr 6/2020 Prezesa i Dyrektora Sądu z dnia 13 maja 2020 r. w sprawie wprowadzenia „Procedury zawierania umów cywilnoprawnych z osobami fizycznymi w Sądzie Okręgowym w Jeleniej Górze”²¹.

¹⁵ Jako zadania „podstawowe” potraktowano wykonywanie pracy w komórkach merytorycznych.

¹⁶ Jako zadania „pomocnicze” potraktowano wykonywanie pracy w komórkach obsługowych.

¹⁷ W tym z pięcioma pracownikami Sądu.

¹⁸ Dotyczy trzech pracowników Sądu.

¹⁹ Dotyczy jednego pracownika Sądu.

²⁰ Dotyczy jednego pracownika Sądu.

²¹ Dalej: zarządzenie w sprawie wprowadzenia procedury zawierania umów cywilnoprawnych.

Zatrudnienie pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych na podstawie umowy zlecenia spowodowane było negatywnym rozpatrzeniem wniosku Sądu²² o przyznanie etatu urzędniczego na utworzenie w sądach funkcjonalnych stanowiska pełnomocnika ds. ochrony informacji niejawnych przez Ministra Sprawiedliwości²³.

W przypadku pracowników Sądu, nie stwierdzono pokrywania się ich pisemnych zakresów czynności z przedmiotem umów.

(akta kontroli tom I, str. 200-221, 229-237)

W wyniku realizacji zawartych 18 umów na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich, Sąd wydatkował w 2024 r. – 527,1 tys. zł. Przedmiotem tych umów było m.in. świadczenie pomocy psychologicznej dla kuratorów zawodowych, doradztwo prawne, wykonywanie zadań z zakresu BHP, profilaktyki, edukacji i promocji zdrowia psychicznego w ośrodku kuratorskim, opracowania projektu technicznego inwestycji. Wydatki na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich, określonych w danym paragrafie klasyfikacji budżetowej kształtowały się następująco: § 3020 – wydatki osobowe niezaliczone do wynagrodzeń (1,4 tys. zł)²⁴; § 4170 – wynagrodzenia bezosobowe (33,9 tys. zł)²⁵; § 4300 – zakup usług pozostałych²⁶ (331,6 tys. zł)²⁷; § 4300 – zakup usług pozostałych²⁸ (4,6 tys. zł)²⁹; § 6060 – wydatki na zakupy inwestycyjne (155,6 tys. zł)³⁰. Udział w wydatkach na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich w wydatkach ogółem³¹ wyniósł 0,63%.

(akta kontroli: tom I, str. 278-287)

Zawieranie umów na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich uregulowano w Sądzie zarządzeniem w sprawie wprowadzenia procedury zawierania umów cywilnoprawnych, a także³² Regulaminem ustalonym zarządzeniem nr 3/2021 Dyrektora Sądu z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej poniżej 130 000,00 zł w Sądzie Okręgowym w Jeleniej Górze oraz Sądach Rejonowych w Kamiennej Górze, Lwówku Śląskim oraz Lubaniu. Akty te były aktualne. Stanowiły one mechanizmy kontroli zarządczej związane ze zlecaniem usług. Stosowanie powyższych procedur miało na celu dokonywanie wydatków publicznych (w tym na zakup usług doradczych i eksperckich) w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, a ponadto w sposób umożliwiający terminową realizację zadań oraz w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Zarządzenie w sprawie wprowadzenia procedury zawierania umów cywilnoprawnych, przewidywało obowiązek i odpowiednie zasady prowadzenia rejestru umów cywilnoprawnych (w tym

²² Nr K.100.21.2024 z dnia 28 czerwca 2024 r.

²³ Decyzja nr DKO-II.5500.2007.2024 z dnia 29 sierpnia 2024 r.

²⁴ Stanowiące 1,59% wydatków w tym paragrafie.

²⁵ Stanowiące 3,21% wydatków w tym paragrafie.

²⁶ Rozdział 75502.

²⁷ Stanowiące 8,15% wydatków w tym paragrafie.

²⁸ Rozdział 85195.

²⁹ Stanowiące 100,00% wydatków w tym paragrafie.

³⁰ Stanowiące 6,94% wydatków w tym paragrafie.

³¹ W kwocie: 83 534,4 tys. zł.

³² W przypadku umów nieuregulowanych tym zarządzeniem.

mechanizm kontroli kompletności i rzetelności danych w nim zawartych)³³ oraz szczegółowe zasady rozliczania tych umów. Powyższe akty prawne nie wyodrębniały jednak oddzielnych, specjalnych zasad regulujących zawieranie umów na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich. Według wyjaśnień Dyrektor Sądu, obowiązujące w Sądzie uregulowania i mechanizmy kontroli zarządczej są wystarczające do zapewnienia prawidłowego zawierania umów doradczych i eksperckich oraz ich realizacji w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

(akta kontroli tom I, str. 6-18, 197, 200-221, 352)

Szczegółowemu badaniu poddano pięć umów na zakup (zlecenie) usług doradczych i eksperckich, na których realizację Sąd wydatkował w 2024 r. łącznie 102,4 tys. zł (19,43% z wszystkich zawartych z tego zakresu umów), a mianowicie umowę na: [1] świadczenie pomocy psychologicznej dla kuratorów zawodowych³⁴ (na której realizację wydatkowano 1,4 tys. zł); [2] świadczenie usług psychologicznych w ośrodku kuratorskim³⁵ (na której realizację wydatkowano 15,9 tys. zł); [3] prowadzenie obsługi prawnej³⁶ (na której realizację wydatkowano 40,6 tys. zł); [4] edukację i promocję zdrowia psychicznego w ośrodku kuratorskim³⁷ (na której realizację wydatkowano 4,6 tys. zł); [5] opracowanie projektu technicznego klimatyzacji³⁸ (na której realizację wydatkowano 39,9 tys. zł).

Powyższe badanie wykazało, że realizacja i finansowanie przedmiotu umów na zakup usług doradczych i eksperckich odbywało się zgodnie z kryteriami legalności, gospodarności, celowości i rzetelności oraz służyło realizacji celów statutowych Sądu. Dyrektor Sądu wyjaśniła, iż skala poszczególnych wykonywanych w ramach ww. umów czynności sprawiła, że nieracjonalnym byłoby wykonywanie ich przez pracowników specjalnie w tym celu zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy. Usługi te przyczyniły się do optymalizacji realizacji powierzonych Sądowi zadań, których jakość wykonywania jest wysoka. Ponadto występuje oszczędność środków publicznych angażowanych w skali odpowiedniej do rzeczywistych potrzeb. Wyłonienie wykonawcy usług nastąpiło z zastosowaniem właściwego trybu zamówienia oraz zapewniono odpowiedni nadzór nad realizacją zawieranych umów, w celu ograniczenia ryzyka braku osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

(akta kontroli tom I, str. 6-18, 250, 278-348, 351-371)

Plan postępowań o udzielenie zamówień na 2024 r. oraz jego aktualizacje zamieszczano w Biuletynie Zamówień Publicznych³⁹ oraz na stronie internetowej Sądu⁴⁰. Plan ten został sporządzony według wzoru określonego rozporządzeniem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 18 grudnia 2020 r. w sprawie wzoru planu postępowań o udzielenie zamówień⁴¹. Zawierał

³³ Rejestr ten określał: numer umowy; rodzaj umowy; dane zleceniobiorcy; przedmiot umowy; datę zawarcia umowy; czas trwania umowy / termin realizacji umowy; kwotę wynagrodzenia.

³⁴ Nr G.263.2.4.2024 z dnia 21 marca 2024 r.

³⁵ Nr D.1141.9.2024 z dnia 1 lutego 2024 r.

³⁶ Nr OG2504/PON/18/2023 z dnia 18 grudnia 2023 r.

³⁷ Nr D.1141.19.2024 z dnia 30 sierpnia 2024 r.

³⁸ Nr G.263.2/03/2024 z dnia 29 lutego 2024 r.

³⁹ W dniach: 5 marca 2024 r., nr 2024/BZP 00232216/01/P; 10 kwietnia 2024 r., nr 2024/BZP 00232216/02/P; 19 lipca 2024 r., nr 2024/BZP 00232216/03/P; 4 września 2024 r., nr 2024/BZP 00232216/04/P.

⁴⁰ Pod adresem: <https://www.jelenia-gora.so.gov.pl/plan-postepowan-na-rok-2024,new.mg.167.263.html.699>.

⁴¹ Dz. U. poz. 2362.

elementy⁴² określone w art. 23 ust. 3 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁴³.

(akta kontroli tom I, str. 21-46)

Szczegółowej kontroli poddano jedno zamówienie publiczne, do którego udzielenia należało zastosować upzp, o nazwie: „Budowa instalacji regulacji wilgotności powietrza w pomieszczeniach na poziomie piwnic w budynku Sądu Rejonowego w Bolesławcu przy ul. Sądowej 1” o wartości szacunkowej zamówienia wynoszącej 394,1 tys. zł⁴⁴, zrealizowane w trybie podstawowym na podstawie art. 275 pkt 1 upzp, tj. bez przeprowadzenia negocjacji. W wyniku przeprowadzonego postępowania zawarto umowę z wykonawcą na kwotę 555,8 tys. zł (brutto)⁴⁵. Realizacja zamówienia była zgodna z treścią zawartej umowy i została wykonana w terminie. Sąd poniósł na realizację powyższego zadania wydatek w wysokości 555,8 tys. zł (brutto), który był celowy i gospodarny oraz służył realizacji zadań jednostki. Przedmiotowe postępowanie przeprowadzono zgodnie z upzp. Zamawiający dotrzymał 30-dniowego terminu na zamieszczenie w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o wykonaniu umowy, zgodnie z art. 448 upzp. Przeprowadzone w trakcie kontroli NIK oględziny wybudowanej powyższej instalacji⁴⁶ nie wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I, str. 47-195)

W Sądzie nie wystąpiły przypadki udzielania zamówień publicznych z wyłączeniem upzp na podstawie art. 7c ust. 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym⁴⁷ lub art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 1 października 2024 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z usuwaniem skutków powodzi oraz niektórych innych ustaw⁴⁸.

(akta kontroli tom I, str. 19)

W 2024 r. Sąd dopełnił obowiązku złożenia⁴⁹ do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, sprawozdania rocznego o udzielonych w 2023 r. zamówieniach.

(akta kontroli tom I, str. 384-405)

W latach 2021-2024 w Sądzie przeprowadzono łącznie 11 kontroli. Żadna z tych kontroli nie dotyczyła tematyki zamówień publicznych.

(akta kontroli tom I, str. 5)

Szczegółowym badaniem objęto wydatki Sądu w łącznej kwocie 7 968,9 tys. zł, tj. 34,1% wydatków pozapłacowych poniesionych w 2024 r. ze środków budżetu państwa. Doboru próby dokonano na podstawie zapisów konta 130 – rachunek bieżący, wygenerowanych z systemu finansowo-księgowego, odpowiadających wydatkom pozapłacowym w kwocie powyżej 1,0 tys. zł. Próba wylosowana

⁴² Takie jak: przedmiot zamówienia; rodzaj zamówienia według podziału na zamówienia na roboty budowlane, dostawy lub usługi; przewidywany tryb albo procedura udzielenia zamówienia; orientacyjna wartość zamówienia; przewidywany termin wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia.

⁴³ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320; dalej: upzp.

⁴⁴ 84 977,79 euro.

⁴⁵ Netto 451,9 tys. zł.

⁴⁶ W dniu 28 stycznia 2025 r.

⁴⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm.

⁴⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1473, ze zm.

⁴⁹ W dniu 26 lutego 2024 r.

metodą monetarną MUS⁵⁰ objęła 30 dowodów księgowych potwierdzających wydatki w łącznej wysokości 7 938,2 tys. zł (w tym wydatki majątkowe na kwotę 1 309,2 tys. zł) oraz dwa dowody dobrane celowo na łączną kwotę 30,7 tys. zł. Ustalono, że wydatki zostały dokonane w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań oraz do wysokości kwot ujętych w planie finansowym. Ponocono je zgodnie z planem finansowym, obowiązującymi przepisami, na zakupy i usługi służące realizacji celów jednostki. W badaniu dowodów księgowych oraz dokumentów stanowiących ich podstawę stwierdzono m.in., że przed poniesieniem wydatku były one weryfikowane pod względem formalnorachunkowym, merytorycznym i podlegały kontroli wstępnej, a także podlegały sprawdzeniu pod względem legalności, rzetelności oraz zamówień publicznych. Do dowodów księgowych załączone były dokumenty potwierdzające zrealizowanie wydatku (np. protokoły zdawczo-odbiorcze), które w trzech przypadkach wskazywały na nierzetelne ich sporządzenie, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Dla dwóch wydatków na łączną kwotę 30,7 tys. zł, stwierdzono ich nieprawidłowe zakwalifikowanie do § 4340, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom II, str. 350-389, 461-478; tom III, str. 7-41, 79-161)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przeprowadzone na próbie wydatków badanie wykazało, że w 2024 r. w ramach § 4340⁵¹ Sądu uwzględniono wydatki na wymianę: [1] złamanej rury kanalizacji deszczowej na posesji Sądu (wydatkowano 17,2 tys. zł); [2] paneli podłogowych w pomieszczeniu nr 318 Sądu (wydatkowano 13,5 tys. zł), niezgodnie z zasadami ich dokonywania, gdyż prace sfinansowane w ramach tych wydatków prowadzono z pominięciem wymogów przewidzianych ustawą o ochronie zabytków. Taki sposób dokonywania wydatków naruszał art. 44 ust. 2 ufp.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że wykonane prace miały bezpośredni stosunek do budynku czy terenu wpisanego do rejestru zabytków przez co zasadnie przypisano wydatki do tego paragrafu, mimo to nie występowało o decyzję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków⁵².

(akta kontroli tom II, str. 350-389, 467-478; tom III, str. 33-41, 79-88)

NIK wskazuje, na konieczność posiadania stosownych rozstrzygnięć WKZ (tj. wydanych na podstawie ustawy o ochronie zabytków) by uwzględniać wydatki w ramach tego paragrafu.

2. W trzech przypadkach w Sądzie nierzetelnie dokonano weryfikacji merytorycznej wydatku, gdyż rozliczając fakturę z⁵³:

⁵⁰ Metodą statystyczną uwzględniającą prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji. Założono próg istotności 2,0% wydatków pozapłacowych, próg istotności wykonawczej na poziomie 0,75 oraz ryzyko statystyczne badania wynoszące 45,0%.

⁵¹ Pn. zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych będących w użytkowaniu jednostek budżetowych, obejmuje wydatki na prace konserwatorskie oraz restauratorskie (z wyjątkiem wydatków na zakup usług świadczonych przez osoby fizyczne, objętych paragrafami: 401 do 403, 405, 406, 408 do 410 i 417) ponoszone zgodnie z ustawą o ochronie zabytków.

⁵² Dalej: WKZ.

⁵³ W każdym przypadku data faktury była tożsama z datą wpływu do Oddziału Gospodarczego Sądu.

a) 18 grudnia 2024 r., nr 4/12/2024, potwierdzono wykonanie dostawy i montażu pochwytów na klatce schodowej⁵⁴ i 24 grudnia 2024 r. dokonano wydatku na kwotę 11,8 tys. zł, podczas gdy faktyczne zakończenie prac nastąpiło 30 grudnia 2024 r. (co wynikało z protokołu odbioru z tego dnia).

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że było to zdarzenie incydentalne, które zostało ujawnione przez jednostkę samodzielnie, lecz by temu zapobiec pouczone pracowników Oddziału Gospodarczego, których planowano skierować na szkolenie z zakresu kontroli i obiegu dokumentów księgowych.

b) 10 grudnia 2024 r., nr F/1/24/002791⁵⁵, potwierdzono terminową dostawę tonerów do drukarek do Sądu Rejonowego w Lwówku Śląskim, podczas gdy na gruncie postanowień zawartej przez Sąd umowy⁵⁶ dostawa była opóźniona o jeden dzień. Terminową dostawę tonerów potwierdził pracownik Oddziału Gospodarczego w protokole odbioru z 10 grudnia 2024 r., a wykonawca był zobowiązany zrealizować przedmiot zamówienia w ciągu dwóch dni roboczych od złożenia zamówienia drogą e-mailową (co miało miejsce 5 grudnia 2024 r.), czyli do 9 grudnia 2024 r. W konsekwencji, mimo wystąpienia opóźnień Sąd nie naliczył kar umownych w wysokości 10% wartości za każdy dzień opóźnienia (tj. łącznie 0,8 tys. zł).

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że 5 grudnia 2024 r. wykonawca poinformował, że dostarczy zamówione tonery dopiero 10 grudnia 2024 r. (z uwagi na przedsięwzięte obciążenie firm kurierskich) i zawniósł o nienaliczanie kar umownych, na co wyraził zgodę pracownik Oddziału Gospodarczego.

NIK wskazuje, że protokół odbioru z 10 grudnia 2024 r. potwierdza terminowy odbiór tonerów do drukarek. Ponadto w umowie nie przewidziano sytuacji odstąpienia od naliczania kar umownych, za nieterminową realizację zamówienia, a wykonawca – postanowieniami § 1 ust. 5 umowy – zadeklarował pełną odpowiedzialność za dostawę towaru.

c) 24 grudnia 2024 r., nr 14/12/2024, na podstawie której poniesiono wydatek za modernizację instalacji monitoringu wizyjnego w budynku Sądu Rejonowego w Zgorzelcu w kwocie 541,2 tys. zł. Nastąpiło to na podstawie protokołu odbioru końcowego z 23 grudnia 2024 r., w którym stwierdzono wykonanie umowy. Jednakże w tym samym protokole odbioru końcowego wskazano niewykonanie części instalacji monitoringu wizyjnego w zakresie szybu windowego, którą – według treści tego protokołu – *wykonawca zobowiązał się wykonać po uzyskaniu uzgodnień z Urzędu Dozoru Technicznego⁵⁷, w terminie 30 dni od dnia uzyskania pozwolenia.*

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że [niewykonane przez wykonawcę] *prace wymagają projektu przebiegu instalacji w celu uzyskania zgody UDT, mając na uwadze planowane wykonanie instalacji Systemu Kontroli Dostępu dla Sądu Rejonowego w Zgorzelcu [inwestycja realizowana przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu] oraz również ingerencji w szyb windowy planowane jest połączenie zadań w celu uzyskania wspólnego pozwolenia z UDT (obecnie w trakcie przygotowania dokumentacji).*

(akta kontroli tom II, str. 350-389, 467-478; tom III, str. 7-41, 79-140, 148- 161)

⁵⁴ Rozdział 75502 §4340, na podstawie wniosku G.262.1.137.2024.

⁵⁵ Na podstawie której wydatkowano 8,2 tys. zł.

⁵⁶ Z 4 czerwca 2024 r.

⁵⁷ Dalej: UDT.

NIK nie podziela powyższego stanowiska. Wykonawca zobowiązał się do realizacji przedmiotu umowy w terminie do 20 grudnia 2024 r. (§ 2 ust. 2 umowy), w zakresie inwestycji określonym w Specyfikacji Wykonania Zamówienia⁵⁸ oraz załącznikach do SWZ (§4 ust. 1 i 2 umowy), za wynagrodzeniem ryczałtowym 541,2 tys. zł brutto. W załączniku Nr 10 do SWZ jednoznacznie wskazano montaż kamery IP w windzie, co potwierdza § 2 ust. 8 pkt 7 Projektu wykonawczego z 14 kwietnia 2024 r. na realizację tej inwestycji, w którym wskazano na konieczne uzgodnienia z UDT w zakresie montażu kamery w windzie. Podkreślić należy, że z istoty wykonywania robót budowlanych za wynagrodzeniem ryczałtowym wynika, że wykonawca ma obowiązek wykonać wszystkie elementy, które objęte zamówieniem, co winien potwierdzać końcowy protokół odbioru.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków.

Objęte badaniem wydatki budżetu państwa w łącznej kwocie 7 968,9 tys. zł, stanowiące 34,1% ogółu wydatków Sądu w 2024 r. zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi. Z zastrzeżeniem przypadków wskazanych poniżej wydatki budżetowe dokonywane były z zachowaniem legalności, rzetelności, celowości i gospodarności. Obowiązujący w Sądzie system kontroli zarządczej i funkcjonujące w jego ramach mechanizmy kontroli, w zakresie finansowym nie zapobiegły jednak wystąpieniu nieprawidłowości polegających na: **[1]** nieprawidłowym zakwalifikowaniu wydatków na łączną kwotę 30,7 tys. zł do § 4340, bez wymaganych uzgodnień konserwatorskich z WKZ; **[2]** nierzetelnie dokonanej weryfikacji merytorycznej wydatku na: [a] dostawę tonerów do drukarek (wydatkowano 8,2 tys. zł), mimo jej zrealizowania z opóźnieniem; [b] dostawę i montaż pochwyty na klatce schodowej, mimo jej niezrealizowania (wydatkowano 11,8 tys. zł); [c] modernizację instalacji monitoringu wizyjnego w budynku Sądu Rejonowego w Zgorzelcu, w pełnej wysokości wynagrodzenia ryczałtowego w kwocie 541,2 tys. zł, mimo nie wykonania tej instalacji w szybie windowym.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1. Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań jednostkowych Sądu za 2024 r.:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach,
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdanie za IV kwartał 2024 r. o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

⁵⁸ Dalej: SWZ.

Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (dysponent III stopnia) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał co do zasady w sposób racjonalny prawidłowość i rzetelność sporządzania sprawozdań, z wyjątkiem zobowiązań wykazanych w sprawozdaniu z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28 za 2024 r.), co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Sprawozdania przedstawiają wiarygodne dane o dochodach i wydatkach oraz związanych z nimi należnościach i zobowiązaniach.

(akta kontroli tom II, str. 467-478; tom III, str. 48-78, 145-147)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Przy sporządzaniu sprawozdania Rb-28 za 2024 r.⁵⁹, w zobowiązaniach w zakresie pozycji § 4300 bezpodstawnie ujęto zapłaconą kwotę 11,8 tys. zł wynikającą z faktury nr 4/12/2024 z 18 stycznia 2024 r.⁶⁰ (która to kwota pomniejszyła wielkość zobowiązań w tym paragrafie), stanowiącą jednocześnie należność z tytułu dostaw i usług (ujęta w sprawozdaniu Rb-N), co było nierzetelne.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że zobowiązania w tym obszarze zawierają dużą liczbę pozycji i dopiero podczas analizy poszczególnych dokumentów zobowiązań stwierdzono, że kwota 11,8 tys. zł stanowiąca należność, nieprawidłowo pomniejszyła wartość zobowiązań. Stanowiło to podstawę złożenia 14 lutego 2024 r. korekty sprawozdania Rb-28 za 2024 r., w którym zwiększono kwotę zobowiązań w §4300 do 330,9 tys. zł (pierwotnie 319,1 tys. zł).

(akta kontroli tom II, str. 350-389, 467-478; tom III, str. 48 -78)

3.2. Księgi rachunkowe

Opis stanu
faktycznego

Sąd przyjął zasady (politykę) rachunkowości, o której mowa w art. 10 uor⁶¹. Określono w nich m.in. rok obrotowy i zdefiniowano okres sprawozdawczy, dokonano opisu metod wyceny aktywów i pasywów, a także sposobu ustalenia wyniku finansowego, załączono również zakładowy plan kont wraz z wykazem kont księgi głównej oraz z przyjętymi zasadami klasyfikacji zdarzeń. W ocenie NIK obowiązująca w Sądzie polityka rachunkowości nie została jednak opracowana w pełni rzetelnie, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom II, str.10-194; tom III, str. 42-47)

Księgi rachunkowe prowadzone były w ramach systemu informatycznego ZSRK SAP ERP 6.0. ZSRK został dopuszczony do użytkowania zarządzeniem nr 20 Dyrektora Sądu z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia Zintegrowanego Systemu Rachunkowości i Zarządzania Kadrami jako obowiązującego systemu informatycznego do prowadzenia ksiąg rachunkowych w Sądzie.

Organizacja rachunkowości w Sądzie zapewniała w sposób racjonalny prawidłowość prowadzenia ksiąg rachunkowych, bowiem m.in. pracownicy

⁵⁹ Przekazanego 6 lutego 2025 r.

⁶⁰ Z terminem płatności do 1 stycznia 2025 r.

⁶¹ Zarządzeniem Dyrektora Sądu z 30 grudnia 2022 r. w sprawie Zasad (polityki) rachunkowości.

oddziału finansowego mieli jednoznacznie określony zakres obowiązków i zapewniono system zastępstw; opracowano system przydzielania uprawnień pracownikom do korzystania z ZSRK, w którym ich zakres uzależniony był od zakresu wykonywanych zadań i każdorazowo wymagał zatwierdzenia przez głównego księgowego⁶²; opracowano zasady zarządzania bezpieczeństwem informacji, udostępniając je pracownikom na portalu wewnętrznym Sądu, tak jak i instrukcje użytkownika systemu ZSRK; opracowano i wdrożono procedury postępowania w przypadkach incydentalnych; przyjęto instrukcję obiegu i kontroli dokumentów księgowych oraz procedurę inwentaryzacji.

W planie audytu wewnętrznego na 2024 r. nie przewidziano zadania związanego z prowadzeniem ksiąg rachunkowych bądź sprawozdawczością budżetową.

(akta kontroli tom II, str. 167-212, 254-306; tom III, str. 42-47)

Badanie wiarygodności ksiąg rachunkowych Sądu przeprowadzono na próbie 66 zapisów księgowych o łącznej wartości 9 670,5 tys. zł (wylosowanych metodą monetarną⁶³), która została uzupełniona ośmioma zapisami o łącznej wartości 556,7 tys. zł, wyselekcjonowanymi na podstawie przeprowadzonego przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych, oraz 20 zapisami o łącznej wartości 438,1 tys. zł dotyczącymi zobowiązań i należności Sądu nierozliczonych na koniec 2024 r. Stwierdzono, że podstawą tych zapisów były właściwe co do rodzaju dowody księgowe, sprawdzone pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym i zakwalifikowane do ujęcia w księgach rachunkowych poprzez wskazanie miesiąca oraz sposobu ich ujęcia w tych księgach (dekretacja). Operacje gospodarcze udokumentowane dowodami zostały – co do zasady – prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych, tj. na odpowiednich kontach oraz z reguły z właściwą datą operacji gospodarczej (poza sześcioma przypadkami na ogólną kwotę 6 151,8 tys. zł opisanymi w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), we właściwym okresie sprawozdawczym przy uwzględnieniu zasad przyjętych w jednostce (z wyjątkiem trzech zapisów na łączną kwotę 2 862,5 tys. zł – co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Poddane badaniu zapisy księgowe dokonane zostały w sposób trwały, lecz nie spełniały jednak wszystkich wymogów, określonych w art. 23 ust. 2 pkt 3 uor (co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

Księgi rachunkowe Sądu za 2023 r. zostały zamknięte w sposób trwały. Nie stwierdzono przypadków ujęcia w ewidencji księgowej za 2025 r. dowodów księgowych, które powinny zostać zaksięgowane do 2024 r.⁶⁴

(akta kontroli tom II, str. 308-389, 417-478; tom III, str. 42-47, 79-88, 141-147)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ewidencji księgowej Sądu nie ujęto sześciu faktycznych dat operacji gospodarczych, które wynikały z specyfiki zdarzenia, jakim były przekazane przez wydziały Sądu zarządzenia wypłaty należności wymagalnych wynikających

⁶² Bądź wyznaczonego pracownika, tj. specjalistę ds. zamówień publicznych.

⁶³ Metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji. Założono próg istotności 2,0% wydatków pozapłacowych oraz wykonanych dochodów (o wartości bezwzględnej równej i większej 1000 zł), próg istotności wykonawczej na poziomie 0,75 oraz ryzyko statystyczne badania wynoszące 45,0%.

⁶⁴ Na podstawie przeglądu dokumentów potwierdzających wydatki ujęte w księgach rachunkowych Sądu w styczniu i lutym 2025 r.

z prawomocnych wyroków sądowych⁶⁵ na łączną kwotę 6 151,8 tys. zł⁶⁶. Powyższe stanowiło naruszenie:

- a) art. 24 ust. 2 uor, stosownie do którego księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty oraz
- b) art. 20 ust. 1 uor⁶⁷, według którego do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym, co stwierdzono dla trzech księgowarów ww. zarządzeń⁶⁸ na łączną kwotę 2 862,5 tys. zł⁶⁹. Zarządzenia zostały wprowadzone w dacie dokonywania ich płatności, co skutkowało zaliczeniem kosztu do następnego okresu sprawozdawczego i nieuwzględnieniem zobowiązania w sprawozdaniu okresowym Rb-28, tj. w rozdziale 75595 w § 4590 zobowiązań wymagalnych (ogółem oraz powstałych w roku bieżącym) odpowiednio na koniec: czerwca 2024 r. w kwocie 2 008,1 tys. zł; września 2024 r. w kwocie 500,0 tys. zł; listopada 2024 r. w kwocie 354,4 tys. zł.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że o takim sposobie ujmowania kosztów przesądzała ich niezwłoczna płatność, która miała miejsce po uzyskaniu środków od dysponenta nadrzędnego na wniosek – przez co księgowano zarządzenia jako koszt w dniu ich zapłaty. Dyrektor Sądu poinformowała, że wydano polecenie o zaprzestaniu tej nieprawidłowej praktyki.

(akta kontroli tom II, str. 213-227, 467-478; tom III, str. 142-147)

2. Obowiązująca w Sądzie polityka (zasady) rachunkowości nie była w pełni rzetelna, gdyż:

- a) brak w niej było regulacji w zakresie metod tworzenia rezerw (art. 35d uor), gdy w planie kont przewidziano konta dotyczące rezerw na: postępowania sądowe o zapłatę; odszkodowania.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że przy ustalaniu obowiązującej polityki rachunkowości powielono zapisy poprzednich zasad, a jednostka po raz pierwszy utworzyła rezerwy z dniem 31 grudnia 2021 r., nie wprowadzając zapisu o możliwości tworzenia rezerw na przyszłe zobowiązania.

- b) nie zawierała aktualnych zapisów dotyczących Polityki bezpieczeństwa ZSRK (zapisy § 34 ust. 4 Zasad (polityki) rachunkowości), które wprowadzono zarządzeniem Dyrektora Sądu z 23 stycznia 2023 r. Obowiązek aktualizacji Zasad (polityki) rachunkowości wynikał z art.10 ust. 2 uor.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że nie uwzględniono zmian w Zasadach (polityce) rachunkowości, z uwagi na sugerowane – przez ówczesne służby informatyczne – dalsze zmiany w tym zakresie.

⁶⁵ Z: [1] 27 czerwca 2024 r.; [2] 27 września 2024 r.; [3] 4 kwietnia 2024 r.; [4] 19 września 2024 r.; [5] 3 września 2024 r.; [6] 29 listopada 2024 r., dla których [1-4] tożsama data wpływu do Oddziału Finansowego, a dla: [5] to 5 września 2024 r.; [6] to 2 grudnia 2024 r.

⁶⁶ Odpowiednio w kwocie: [1] 2 008,1 tys. zł; [2] 500,0 tys. zł; [3] 1 820,5 tys. zł; [4] 328,8 tys. zł; [5] 1 140,0 tys. zł; [6] 354,4 tys. zł.

⁶⁷ § 5 ust. 8, § 10 i 11 Instrukcji obiegu i kontroli dokumentów księgowych Sądu (wprowadzonej zarządzeniem nr 116/2022 Dyrektora Sądu z 24 października 2022 r.) jak i § 29 ust. 4 Zasad (polityki) rachunkowości, nakazującej ujmowanie kosztów w księgach rachunkowych w okresach ich poniesienia, niezależnie od daty zapłaty, czyli zgodnie z zasadą memoriału.

⁶⁸ Z: [1] 27 czerwca 2024 r.; [2] 26 września 2024 r.; [3] 29 listopada 2024 r., dla których [1-2] tożsama data wpływu do Oddziału Finansowego, a dla [3] data wpływu do Oddziału Finansowego to 2 grudnia 2024 r.

⁶⁹ Odpowiednio w kwocie: [1] 2 008,1 tys. zł; [2] 500,0 tys. zł; [5] 354,4 tys. zł.

c) nie zaktualizowano treści Polityki bezpieczeństwa ZSRK, mimo że od 13 stycznia 2025 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zmieniło procedurę nadawania uprawnień do ZSRK, tj. wprowadziło *Instrukcję składania i zatwierdzania wniosków o dostęp dla użytkowników końcowych SAP GRC ARM*.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że podmiotem wdrażającym nowy moduł nadający dostęp do ZSRK, był Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych w Ministerstwie Sprawiedliwości, do którego zwrócono się o przekazanie aktualnej polityki bezpieczeństwa w części odpowiedzialnej za nadawanie uprawnień.

d) w obowiązującym Zakładowym Planie Kont (załącznik Nr 1 do Zasad (polityki) rachunkowości), wykazano 17 kont pomocniczych (o nr ...773⁷⁰) oraz konta o nr: 2000000010; 2001000000; 2030000010; 2330100000; 2460100000; 2460100011; 2510000010, które w swym opisie dot. zdarzeń *pre-prod* z informacją *Nie używać 2014*, tj. księgowania, które nie występują w Sądzie, co wskazuje na nierzetelne sporządzenie polityki rachunkowości.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że Zakładowy Plan Kont funkcjonujący w ZSRK jest narzucony odgórnie, bez możliwości ingerowania w jego zmiany.

(akta kontroli tom II, str. 10-194; tom III, str. 42-47, 141)

NIK wskazuje, że polityka (zasady) rachunkowości powinna być wewnętrznie spójna, a z jej zapisów powinna wynikać jednoznacznie struktura zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe wykorzystywanych przez jednostkę.

3. Dla ośmiu zapisów księgowych w systemie ZSRK, dotyczących wydatków na łączną kwotę 556,7 tys. zł, niezrozumiale wypełniono pole opisu⁷¹, przez co nie spełniono w tych przypadkach wymagań określonych w art. 23 ust. 2 pkt 3 uor, nakazujących by zapis księgowy zawierał zrozumiały tekst, skrót lub kod opisu operacji.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że wynikało to m.in. z omyłki pracownika, który nie skopiował pola opisu do płatności, bądź z oznaczenia 'cyfrowego' listy płatności.

(akta kontroli tom II, str. 390-466; tom III, str. 145-147)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę roczne sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Wiarygodność wykazanych w nich danych potwierdziła kontrola ksiąg rachunkowych, w wyniku której nie stwierdzono istotnych stanów nieprawidłowych, mających wpływ na ich ocenę. NIK zwraca uwagę, na stosowany w Sądzie nieprawidłowy i niezgodny z obowiązującymi zasadami (polityką) rachunkowości mechanizm dokonywania przypisów zobowiązań wynikających z zarządzeń o wypłatę odszkodowań z prawomocnych orzeczeń sądowych w księgach rachunkowych – w dacie dokonywania płatności. Powyższe wpływało na nierzetelność ich prowadzenia, a w konsekwencji na wiarygodność i kompletność danych wykazywanych w sprawozdaniach miesięcznych Rb-28. Według NIK księgi rachunkowe Sądu nie były prowadzone w pełni zgodnie z zasadami rachunkowości, o czym świadczy badanie szczegółowe przeprowadzone na próbie (94 zapisów księgowych), które wykazało, że dokonane w nich zapisy nie odzwierciedlały stanu rzeczywistego co naruszało art. 20 ust. 1 uor (dowody księgowe były ujmowane w księgach do innych

⁷⁰ Z kont księgi głównej: 20000, 20300, 22105, 22106, 22107, 23300, 24101, 24200, 24300, 2440101, 2440102, 2440103, 24501, 24502, 24901, 92210, 92300.

⁷¹ W siedmiu przypadkach nie wypełniono pola opisu, a w jednym przypadku zapis '2'.

okresów sprawozdawczych niż wskazywała na to data operacji gospodarczej), a także zapisy księgowe w ZSRK nie zawierały w każdym przypadku zrozumiałego zapisu (co naruszało art. 23 ust. 2 pkt 3 uor). Powyższe wskazuje, że obowiązujący w Sądzie system kontroli zarządczej i funkcjonujące w jego ramach mechanizmy nie zapewniły prawidłowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, jak i dopuszczono do zaprezentowania nieprawidłowej wielkości zobowiązań w sprawozdaniu Rb-28 za 2024 r.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK przedstawia następujące wnioski:

Uwagi	Nie sformułowano uwag.
Wnioski	1. Ponoszenie wydatków na zakup usług remontowo-konserwatorskich dotyczących obiektów zabytkowych zgodnie z zasadami ich dokonywania, tj. po spełnieniu wymogów przewidzianych ustawą o ochronie zabytków. 2. Wprowadzenie mechanizmów eliminujących ryzyko dokonywania płatności za zlecane usługi mimo braku ich kompleksowego i terminowego wykonania. 3. Przyjęcie rozwiązań nadzorczych w zakresie weryfikacji stanu zobowiązań przy sporządzaniu sprawozdań z wydatków budżetowych. 4. Wprowadzanie w ewidencji księgowej daty operacji gospodarczej wynikającej z zarządzeń o odszkodowania przekazywanych przez kierowników wydziałów. 5. Weryfikację zasad (polityki) rachunkowości w zakresie: tworzenia rezerw, aktualnych: postanowień Polityki Bezpieczeństwa ZSRK oraz Zakładowego Planu Kont. 6. Zapewnienie kompletności zapisów księgowych w systemie księgowym.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli w formie dokumentu elektronicznego.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie ⁷² umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
-----------------------------	--

⁷² Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym na adres elektronicznej skrzynki podawczej (e-PUAP) NIK lub przy wykorzystaniu publicznej usługi rejestrowanego doręczenia elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych NIK. W przypadku zaś doręczania przesyłki listowej z zastrzeżeniami przez operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na adres e-mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, 24 marca 2025 r.

Kontrolerzy

Paweł Potemski

Główny specjalista kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Radosław Chodziński

Specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński
podpisano elektronicznie/